

Література:

1. Бетенски М. Что ты видишь? Новые методы арт-терапии. М.: Издво ЭКСМО-Пресс, 2002. 256 с.
2. Бурно Е. М. Терапия творческим самовыражением. М.: Медицина, 1989. 303 с.
3. Залевская Я.Г., Усатенко О.Н. Способы применения психорисунка в практической деятельности психолога: анализ проблемы и современная интерпретация // Мир науки. Педагогика и психология, 2019 №3, <https://mir-nauki.com/PDF/25PSMN319.pdf> (доступ свободный, проверен 8.07.21 г). Загл. с экрана. Яз. рус., англ.
4. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.
5. Колпакчи О. Арт-терапія: курс лекцій. К.: Центр учбової літератури, 2018. 288 с.
6. Копытин. Теория и практика арт-терапии. СПб.: Питер, 2002. 368 с.
7. Kramer E. Art as therapy. Collected papers. London: Jessica Kingsley Publishers, 2000. P.22-27. 55.
8. Naumburg M., An introduction to art therapy: studies of the «Free» art expression of behavior problem children and adolescents as a means of diagnosis and therapy. - New York and London: Teachers College, Columbia University, 1973. P.12-23.
9. Електронний ресурс: <https://www.pedrada.com.ua/article/2839-izoterapevtichn-tehnki-u-robot-z-dtmi-z-osoblivimi-osvtnmi-potrebami> (доступ перевірено 8.11.2021)

*Гюльхан Юлія Борисівна
Аспірантка кафедри
філософії, соціології та
менеджменту соціокультурної діяльності
Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*

НАЦІОНАЛЬНА МЕНТАЛЬНІСТЬ ЯК ФОРМА САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ НАРОДУ

Національна ментальність розуміється нами як сукупність когнітивних, архетипічних, ціннісно-сміслових, емоційних, поведінкових компонент колективної свідомості, яка на змістовному рівні проявляється ідентифікацією з певними цінностями, смислами, архетипами народу. Оскільки у феномені національної ментальності відображається соціально-психологічний та духовний (соціокультурний) стан народу, який складається в результаті історично тривалого та досить стійкого впливу природничо-географічних, етнічних, соціально-економічних та культурних умов його проживання та проявляється у різних видах діяльності, то у різні історичні епохи, у різних регіонах, у яких превалюють будь-які чинники – релігійні, громадські, господарські, саме вони й будуть задавати певну архітектоніку національної ментальності та особливості його ідентифікації. Але у ситуації соціокультурної кризи суспільства, коли незрозуміло людині з якими соціальними категоріями ідентифікуватися механізм ідентифікації працює не повною мірою і запускається механізм відчуження.

Ідентифікація/відчуження є універсальним механізмом життєдіяльності культурних архетипів. Саме завдяки цьому універсальному механізму людина не втрачає своєї справжності, специфічності національної ментальності. Саме механізм відчуження дозволяє людині рефлексувати свій досвід, а ідентифікація дозволяє занурюватися у світ культури, транслювати знання, смисли, цінності іншим поколінням. Гегель інтерпретував відчуження як відчуження духу, а подолання відчуження як теоретичне усвідомлення неістинності

відчуження: «Дія і становлення, завдяки яким субстанція стає дійсною, є відчуження особистості, бо самість, що має безпосередньо, тобто без відчуження, значення собі і для себе, позбавлена субстанції є гра зазначених бурхливих стихій; її субстанція, отже, є саме її відмова, а відмова є субстанція або духовні сили, що впорядковуються в певний світ і завдяки цьому зберігаються»[1].

У сучасному науковому дискурсі виділяються кілька форм відчуження. Можна назвати такі основні форми: 1) опосередкування відносин людей відносинами речей, деперсоналізація зв'язків, 2) аномія, відчуження цінностей, норм, ролей, соціальна дезорганізація, конфлікти, 3) відчуження людини від людини, ізоляція та атомізація, 4) внутрішнє самовідчуження особистості – втрата «Я», апатія, неосмисленість. Звісно ж, що в період соціокультурної трансформації, характерної для сучасного українського суспільства, можна спостерігати всі ці форми відчуження.

Закономірним результатом людського життя є переоцінка цінностей, а відтак зміни ставлення до світу, до інших людей, до суспільства. За цією закономірністю приховано серйозне етичне питання – вірність старим цінностям та нехтування новими. Але, як пише С.Л. Рубінштейн, головне бути щирим, довіряти своїй здатності прийняти моральне рішення.

Зі зміною соціальної реальності певним чином змінюються сенси людського життя. А саме сенс мотивують вчинки людини. Система значимих людини соціальних відносин управляє його поведінкою. Соціальна нестабільність відкриває для людини можливість усвідомлення свого буття, беручи на себе відповідальність, людина виривається з полону неясностей, але долає труднощі і привласнює, інтегрує новоутворення системних зв'язків, нові сенси цінностей, норм, традицій в архітектоніку національної ментальності.

Людина як культурно діючий суб'єкт бере участь у розвитку культури і всього суспільства, тому що особистість поєднує соціальні, індивідуальні та суспільні цінності, сенси, уявлення. Саме тому людина та її психіка соціальні спочатку й у цьому приховано протиріччя зв'язності людини з іншими людьми та її принципова відокремленість від них. Це єдність, що розвивається, завдяки механізму відчуження розпадається, оскільки саме виявляється невідповідність соціального, суспільного, індивідуального. Описаний універсальний механізм ідентифікації/відчуження, мабуть, втрачатиме свою універсальність у ситуації розвитку системи національної ментальності.

Література:

1. Гегель Ф. Філософія духа. Режим доступу: <https://knizhnik.org/georg-gegel/filosofija-duha/1> (дата звернення 20.11.2021)

Д'ячук В.М.

Студентка 3-го курсу спеціальності психологія, Одеського інституту Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Бальбуза О.М.

методист Одеського обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти КЗВО «ОАНО ООР»

ОРГАНІЗАЦІЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ СІМ'Ї ЯКА ВИХОВУЄ ДИТИНУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Вступ. Народження дитини, подія яку більшість батьків очікують з нетерпінням. Ще під час вагітності матері, сім'я починає готуватись до народження, обирати ім'я, побутові